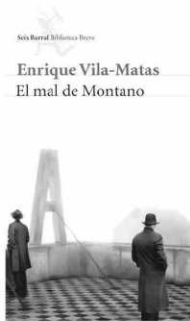

crítica

Enrique Vila-Matas i el difícil art de la escriptura

Enrique Vila-Matas
El mal de Montano

■ **"EL MAL DE MONTANO"**, Enrique Vila-Matas, Seix Barral, Barcelona, 2012, 334 pàgines, 18 €.

JOSÉ ANTONIO AGUADO

Una editorial, Seix Barral, s'ha proposat reeditar les novel·les d'Enrique Vila-Matas (Barcelona, 1948). Aquests dies reedita la millor novel·la de l'escriptor, es tracta de "El mal de Montano", una novel·la que es va publicar fa deu anys i que no ha perdut amb el pas del temps ni un punt d'interès. La novel·la està dividida en cinc parts: "El mal de Montano", "Diccionari del tímida amor a la vida", "Teoria de Budapest", "Diari d'un home enganyat" i "La salvació de l'esperit", en cadascuna d'elles s'aborda un gènere ben precís que després es transgredeix. El relat és com un riu que canvia de trajectòria a mesura que avança entre formes genèriques diverses: l'autobiografia fallida, l'assaig crític, el petit manual de teoria literària urgent, el diccionari d'autors, la col·lecció de quadres de costums, la conferència; basat en una tradició que va iniciar Jorge Luis Borges, va tramant la seva escriptura com un vast dispositiu, perquè el lector pugui exercitar-se en el difícil art de pensar, d'escriure sobre si mateix com si fos una invenció literària i sobretot desperta la passió per la lectura.

Les novel·les d'Enrique Vila-Matas ens parlen del fracàs de l'artista. Són històries que ens comuniquen amb un to malenconiós i original, dos adjectius que podríem penjar de la gavardina del seu autor, acostumat als elogis i a entendre la literatura com una forma de vida. Galdós deia que hi ha dos tipus d'escriptors, aquells que nodreixen les seves històries del que passa al carrer i surten al món exterior per veure el que passa per després col·locar la seva obra com un mirall i els que viuen dins d'una biblioteca alimentant-se d'altres es-

criptors. Aquest segon cas és el d'Enrique Vila-Matas, que ens ha deixat, de moment, títols com "Mujer en el espejo contemplando el paisaje", "París no se acaba nunca", "Bartleby y compañía", etc, unes obres en les quals es construeixen barrejant contes, trobades amb escriptors, reflexions sobre cites llegides, situacions gracioses o tragicòmiques. Es tracta d'una crònica sentimental vista amb ironia dels dies d'aprenentatge literari en què l'autor de "Historia abreviada de la literatura portátil" fica a la coctelera del seu ordinador autobiografia, ficció i filosofia de tocador. No és realista, tampoc és ficció, simplement alguna cosa versemblant al teatre de la realitat.

Les novel·les de Vila-Matas es converteixen en la confessió literària d'un intel·lectual: "A finals del segle XX el jove Montano, que acabava de publicar la seva perillosa novel·la sobre l'enigmàtic cas dels escriptors que renunciaven a escriure, va quedar atrapat en les xarxes de la seva pròpia ficció i es va convertir en un escriptor que, malgrat la seva compulsiva tendència a l'escriptura, va quedar totalment bloquejat, paralytatzat..."

El narrador de la novel·la ve a ser un reflex de propi autor, un postmodern Rafael Cansinos Asséns parlant del "Diví fracàs". D'aquesta recerca metaliterària neixen un raïm de reflexions, detingudes, niades, que bateguen darrere de les anècdotes, descobriments i frustracions dels protagonistes com en un procés de demolició, en la novel·la, la destrucció està present en cada pàgina. L'avantatge d'aquest tipus d'obra és que un al final de la seva lectura acaba aprenent molt sobre la metodologia de l'ofici de novel·lista, tant per la forma d'actuar del "alter ego" de l'autor com per la xafarderia contínua sobre la rebotiga literària que es va desgranant aquí i allà: "lluny, molt lluny, més enllà de tot, com un miratge de salvació sorgit del buit i de l'abisme es veia el mar, amb les seves bandes, amb els seus eixams de velles blanques, triangulars. Praga és intocable, va dir, és un cercle encantat, amb Praga mai han pogut, amb Praga mai podran".

Enrique Vila-Matas se'ns presenta com un estrany, un observador insòlit de la realitat, que ens parla de l'etern conflicte entre el pare i el fill, dues branques del mateix arbre les arrels es troba en la il·lusió de veure la realitat com una fira de les vanitats.

El escriptor barcelonés Enrique Vila-Matas.